

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozlowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 2: Brno-Bohunice. Objekt č. 574. Fig. 2: Brno-Bohunice. Objekt Nr. 574.

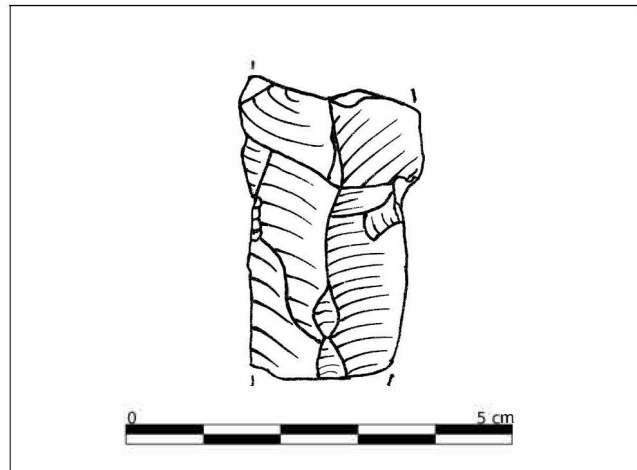
určena body o souřadnicích 265:165, 283:164, 284:179, 291:180, 292:187, 284:196, 275:197 a 266:189 mm od Z:J s. č.

Přestože sledované plochy byly značně poznamenány dřívější stavební činností (zejména se jednalo o různé mocné recentní navážky a vyrovnávky terénu, popřípadě inženýrské sítě a pozůstatky podzemních konstrukcí odstraněných budov), podařilo se na několika místech, kde bylo dosaženo neporušeného původního terénu, odhalit celkem 85 sídlištních objektů. Převážná většina z nich patřila kultuře s moravskou malovanou keramikou (fáze Ib). Pozornost si zaslouží především 3 nevelké výkopy pravidelného obdélníkového půdorysu s rovným dnem, v jednom případě opatřeným poblíž středů kratších stran dvěma protilehlými kulovými jámami (obr. 2). Velké množství úštěpů, hrubě opracovaných polotovarů i kusů suroviny nalezené ve výplních řady objektů poměrně přesvědčivě dokládá místní výrobu broušené industrie ze zelené břidlice. Zmíněná hornina byla získávána nejspíše v okolí Želešic (Přichystal 1988, 510–511), ležících vzdušnou čarou asi 7 km na jih od lokality. Starší komponenta s lineární keramikou, která zcela převládala na zkoumaných parcelách v západním, respektive jihozápadním sousedství (srov. Přichystal 2007, 337–338; 2008a), se zde projevila jen ve formě intruzí ojedinelých zlomků keramických nádob.

Michal Přichystal

Literatura

- Přichystal, A. 1988: Petrografické studium štípané a broušené industrie z lokality s moravskou malovanou keramikou v Brně-Bystrci, *Archeologické rozhledy* 40, 508–512.
- Přichystal, M. 2007: Brno (k. ú. Bohunice, Nový a Starý Lískovec, okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 48, 337–338, 356, 461–462.
- Přichystal, M. 2008: Brno (k. ú. Bohunice, Nový a Starý Lískovec, okr. Brno-město). In: Z. Čížmář (ed.), *Život a smrt v mladší době kamenné. Katalog výstavy*. Brno–Znojmo: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i., 50–59, 168–169, 287–290.

Obr. 3: Brno (Kataster Bystrc, Brno-město Dist.). Kamenný artefakt. Fig. 3: Brno-Bystrc: A stone artifact.

Přichystal, M. 2008a: Brno (k. ú. Bohunice, Nový a Starý Lískovec, okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 49, 295–296.

Resumé

Brno (Kataster Bohunice, Bez. Brno-město). Nördlich und südlich vom Mittelteil der Kamenice Str. LBK, MBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

BRNO (K. Ú. BYSTRC, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Rokle“. Neolit. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum

Při povrchovém sběru na pravém břehu řeky Svratky v prostoru odpuštěné Brněnské přehradě severozápadně od přístaviště lodí U kotvy (oblast Rokle) byl nalezen kamenný artefakt pravděpodobně z neolitu. Lokalita se nachází na mírném svahu (49° 14' 37", 16° 29' 57") v nadmořské výšce 227 m. Svah je pokryt písčitohlinitým materiálem, směrem k Z je ukončen výrazným, příkrým až 0,5 m vysokým abrazním srubem, který vzniká účinkem vlnění vodní hladiny. Díky této činnosti svah postupně ustupuje západním směrem.

Kamenný artefakt (obr. 3) představuje mesiální část čepele o dochované délce 3,1 cm z typického silicitu glacienních sedimentů (za určení děkujeme A. Přichystalovi). Při dalším ohledání okolí místa nálezů nebyly žádné další artefakty nalezeny. Nedaleko odtud bylo o rok dříve (2007) získáno levalloiské jádro paleolitického stáří (Šmarda, Kuča 2008), také díky snížení stavu vody v přehradě, kdy došlo k obnažení břehů. V nedalekém prostoru „Rokle“ se nachází zdroje kvalitních surovin k výrobě broušené kamenné industrie, zjištěné A. Přichytalem (Přichystal 1988; Vokáč, Kuča, Přichystal 2005; Kuča, Vokáč 2008). Otázkou je, zda nález souvisí s exploatačními aktivitami, které v tomto prostoru v neolitu zřejmě probíhaly.

Příspěvek vznikl za podpory GD404/09/H020 a grantu GAČR 205/06/1024.

Karel Kirchner, Martin Kuča

Literatura:

- Kuča, M., Vokáč, M. 2008:** Exploitation of rocks for polished stone industry from the Brno Massif, South Moravia (Czech Republic). In: A. Přichystal, L. Krmíček, M. Halavínová (eds.): *Petroarchaeology in the Czech republic and Poland at the beginning of the 21st century*. Brno–Wrocław. 95–109.
- Přichystal, A. 1988:** Petrografické studium štípané a broušené industrie z lokality s moravskou malovanou keramikou v Brně-Bystřici. *Archeologické rozhledy* 40, 508–512.
- Šmarda, J., Kuča, M. 2008:** Brno (k. ú. Bystřec, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 49, 225.
- Vokáč, M., Kuča, M., Přichystal, A. 2005:** Využití amfibolického dioritu brněnského masivu v pravěku jižní Moravy. In: I. Cheben, I. Kuzma (eds.): *Otázky neolitu a eneolitu našich krajín – 2004*. Zborník referátov z 23. pracovného stretnutia bádateľov pre výskum neolitu a eneolitu Čiech, Moravy a Slovenska. Skalica 21.–24. 9. 2004, Nitra, 359–367.

Resumé

Brno (Cad. Bystřec, Brno-město Dist.), „Rokle“. Neolithic. Isolated find. Surface survey.

An isolated stone artifact was found in Rokle near Brněnská přehrada. This artifact made from erratic flint can have a connection with Neolithic mining of the amphibole diorite.

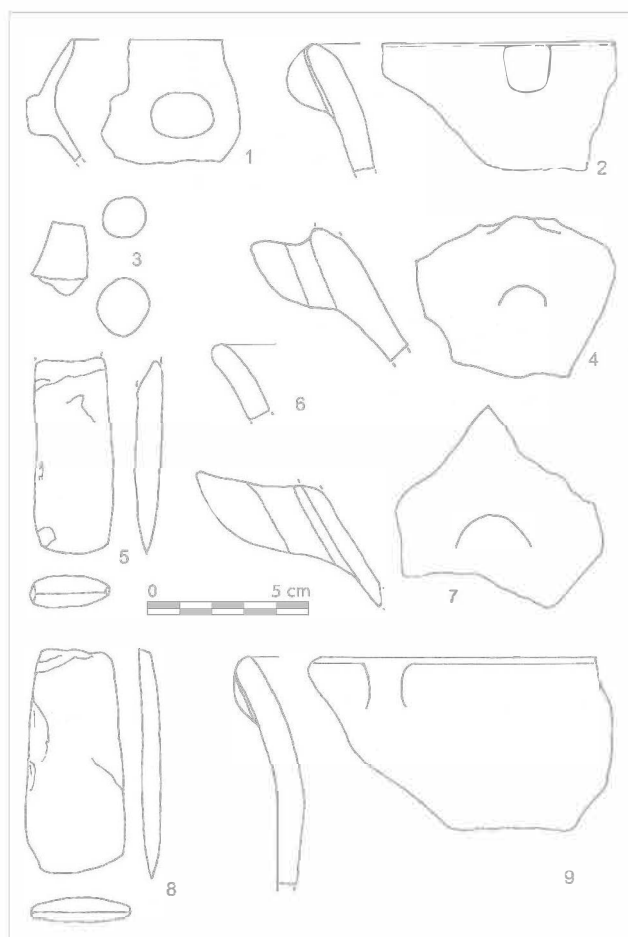
BRNO (K. Ú. BYSTRĚC, OKR. BRNO-MĚSTO).

„Sídliště Bystřec IIa“. MMK Ic. Sídliště. Povrchový průzkum.

Sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou v Bystřeci je známo z dřívější literatury a rukopisů (např. Čížmář, Čížmářová 1980; Přichystal 1981; Čížmářová, Rakovský 1988). Nadmořská výška lokality se pohybuje okolo 280 m. Sídliště bylo objeveno roku 1939 při stavbě dálnice K. Schirmeisenem, další výzkum zde byl proveden roku 1978 (Čížmářová, Rakovský 1988, 481). Podle chronologických znaků na keramice bylo relativně datováno do fáze Ic kultury s MMK. Z lokality bylo získáno i absolutní datum: 5570 ± 60 BP (Rakovský 1985, 161).

Před zastavením lokality prováděli někteří profesionální a amatérští badatelé povrchové průzkumy (např. A. Přichystal, jehož sběry byly již zpracovány). Do sbírek MZM Brno se z bystrčké lokality dostala nevelká kolekce amatérského sběratele M. Drmoly, který za svůj život shromáždil velkou kolekci převážně neolitického materiálu z lokalit v Brně a jeho širším okolí. Právě jím získané artefakty jsou předmětem tohoto příspěvku. Z jeho deníku vyplývá, že zde provedl průzkum v 60. letech minulého století.

Keramický materiál není početný. Jedná se o několik okrajů z hrncovitých tvarů a z mís (obr. 4: 1,2,6,9). Na dvou z nich jsou na okraji umístěny výčnělky: polokulovitý (obr. 4: 2) a protáhlý a zploštělý (obr. 4: 9), dále se objevila 2 rohatá ucha (zploštělá a protáhlá; obr. 4: 4,7).

Obr. 4: Brno (k. ú. Bystřec, okr. Brno-město). Výběr keramiky a broušené kamenné industrie. Fig. 4: Brno-Bystřec: Selected material.

Jeden keramický tvar má na výduť umístěn zátčkový výčnělek (obr. 4: 1).

Štípaná kamenná industrie sestává z 53 kusů. V surovinovém spektru je výrazně zastoupen rohovec typu Krumlovský les v počtu 33 kusů (varieta II–26 kusů, varieta I–7 kusů), následuje přepálený silicit v počtu 6 kusů, čokoládový silicit (4 kusy), křemén (3 kusy), SGS (2 kusy), SKČJ (2 kusy), křídlový rohovec, patinovaný křídlový rohovec a patinovaný, blíže neurčený silicit (po 1 kusy). Jádra (6 kusů) jsou převážně hrubá, jedno z nich je dost vytěžené (SGS). Převažují úštěpy, méně jsou zastoupeny čepele a nástroje, minimálně je odpadu, zřejmě díky povrchovému rázu industrie. Typologicky se objevila úštěpová škrabádlá (obr. 5: 8,12), čepelová škrabádlá (obr. 5: 3,5,7), krátký trapéz (obr. 5: 1), dlouhý trapéz s krátkým šikmým leskem (obr. 5: 9), příčná retuš (obr. 5: 13), vrták (obr. 5: 2). Specifickou skupinu představují artefakty bez retuše, ale s leskem (např. obr. 5: 11). U importovaných surovin stoupá podíl nástrojů a čepelí.

Broušenou kamennou industrii reprezentují 4 artefakty. Je to celá plochá sekerka (obr. 4: 8) a větší část další (obr. 4: 5) ze zelené břidlice typu Želešice; břitová část další sekerky (obr. 5: 16) a vývrtek (obr. 4: 3) jsou zhotoveny z dioritového porfyritu-porfyrického mikrodiioritu. Všechny sekerky mají oválný příčný průřez a rovné osřří. Kamenný vývrtek dokládá výrobní aktivity v prostoru síd-